

6. Матузов Н. И. Право как центральный элемент и нормативная основа правовой системы // Вопросы теории государства и права. – Саратов, 1988.
7. Мирошник С. В. Теория правового стимулирования. – Ростов-на-Дону, 2003.
8. Пронин М. Г. Поощрение и ответственность в условиях внутригосударственного хозрасчета. – Минск, 1998.
9. Тихомиров Ю. О. Законы и стимулы. – М., 1989.

Козьмініх А. В., ОНЮА

АДВОКАТУРА ЯК ОБ'ЄКТ І СУБ'ЄКТ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Адвокатура является комплексным проявлением как государственного, так и общественного интереса, поскольку именно через адвокатуру и благодаря ей правовое государство реализует возможность обеспечения своим гражданам их прав и свобод.

The bar is a complex manifestation of both the public and the public interest, because it is through the bar and because it implements the rule of law to ensure its citizens of their rights and freedoms.

Основним завданням правової держави визнана Конституцією необхідність забезпечення прав і свобод кожного. Воно здійснюється через існування інститутів влади і суспільства, систему гарантій, які у визначених державою і визнаних суспільством вимірах її виконують. Правова держава насамперед має чітко визначити права і свободи своїх співгромадян, закріпити це визначення в дусі визнаних прав світового співтовариства, надати цим правам і свободам форму конкретних правових зобов'язань і забезпечити пріоритет прав і свобод людини, Незалежність суду як головного механізму гарантій прав і свобод, верховенства Конституції і пріоритет міжнародного права [1, с. 47].

Метою даної статті є дослідження адвокатури як об'єкт і суб'єкт громадянського суспільства.

Адвокатура в цьому процесі є об'єктом, який сам підпадає під таке нормування, а в той же час є суб'єктом, який в інтересах суспільства здійснює індивідуалізацію проголошених прав і обов'язків. Крім того, серед інших прав у правовій українській державі, громадянам гарантується ще й право на юридичну допомогу (стаття 59 Конституції України), реалізація якого здебільшого

і здійснюється адвокатурою. Однак остання виступає в цій парадигмі не як інструмент держави, а як соціальний інститут, через який держава реалізує це право своїх членів [2, с. 13].

Актуальність розгляду даної теми обумовлена тим, що адвокатура є комплексним проявом як державного, так і суспільного інтересу, оскільки саме через адвокатуру і завдяки їй правова держава реалізує можливість забезпечення своїм громадянам їхніх прав і свобод [3, с. 23].

Які ж можливості та призначення в цьому комплексному механізмі має адвокатура.

По-перше, законодавчо сформульоване її призначення у державі Законом “Про адвокатуру”. Воно визначено саме як сприяння захисту прав і свобод, представництво інтересів громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, юридичних осіб, надання їм правової допомоги. Забезпечити пріоритет прав і свобод людини і громадянина неможливо без існування сильної і незалежної адвокатури. Правова держава без висококваліфікованої, гордої і незалежної адвокатури є фікцією, вона не тільки не здатна забезпечити пріоритет прав і свобод людини, але і не в змозі забезпечити своє існування [4, с. 79].

По-друге, незалежний суд можливий тільки за умови, коли його функція (правосуддя) здійснюється через універсальне забезпечення кожному мати вільно обраного захисника (представника). Найбільш професійно підготовленими у теперішній державі для виконання такої місії є саме адвокати як члени вільно обраного і вони підтримують і адвокатської спільноти.

По-третє, адвокатура у правовій державі має по можливості долучатися не тільки до захисту приватного інтересу, а й забезпечувати пріоритетність Конституції в цілому, адже захист прав особи прямо пов’язана з повноваженнями адвокатів із забезпечення верховенства Основного Закону; крім того, Головним чином саме через адвокатуру реалізується проголошене у статті 63 Конституції право на захист підозрюваного, обвинуваченого, підсудного. Хоча закон допускає в окремих випадках як захисників та інших осіб, крім адвокатів, але основну і найбільш кваліфіковану навантаження з реалізації цього конституційного припису несуть саме адвокати. У них є можливість домагатися верховенства Конституції і в такому специфічному органі, як Конституційний Суд України. Останній як орган, який покликаний офіційно пояснювати Конституції України, у своїх актах звертається до визначення як статусу адвокатів у суспільстві, так і кореляції їх можливостей.

Аналіз цих фактів дає підстави для висновку про особливу роль адвокатури у реалізації суспільного інтересу через Конституцію та її інститути.

Звичайно, не всі ознаки правової держави однаковою мірою стосуються адвокатури, чи не в усіх її рисах роль останньої однакова. Якщо в таких призначеннях правової держави як найвищий пріоритет прав і свобод людини, незалежність суду, їх реалізація без адвокатури практично неможлива, то в інших – вони трохи менше, оскільки потребують специфічних інструментів влади, якими адвокатура не наділена. Було б складно добиватися від неї забезпечити в державі, наприклад, пріоритет міжнародного права. Але через конкретну реалізацію прав і свобод українських громадян адвокати домагаються дотримання державою і цього принципу.

Сучасна адвокатура – самобутня й самодостатня інституція. Вона не є чиеюсь помічницею, і адвокат не є помічником суду або держави. Правове становище адвоката достатньо детермінованим щодо суду, але він не є його співробітником. Адвокат працює в суді як представник вільної професії, маючи достатню автономію і зберігаючи відносну незалежність своїх дій. Ні держава, ні суспільство не покладають на адвоката інші обов'язки, окрім як відстоювання інтересів його підзахисного.

Згідно з Конституцією, Україна – це правова демократична держава (стаття 1 Конституції). Як інститут громадянського суспільства адвокатура в ній не згадується. Громадянське суспільство є самостійною соціальною організованою структурою для узгодження різноманітних інтересів людей. Воно не протиставляється державі, а взаємодіє з ним для досягнення спільних цілей. Структурними елементами громадянського суспільства в Україні є громадські об'єднання, політичні партії, масові рухи і т. д.

Між вченими немає однастайності щодо входження держави у громадянське суспільство, проте більшість зійшлися на тому, що держава є підлеглою суспільству інституцією. Адвокатура ж – це своєрідний “буфер”, який балансує інтереси громадянського суспільства і потреби і можливості держави. Вона, без сумніву, хоча і не є структурованою організацією в Україні, але входить до її громадянського суспільства як інститут (продукт) цього товариства зі спеціальними покликання.

Сучасна українська адвокатура – це відносно організована спільність українських адвокатів, основною функцією якої є юри-

дичний захист прав і свобод членів українського громадянського суспільства, всіх його суб'єктів, надання правової допомоги в усіх видах життєдіяльності українського суспільства. Адвокатуру часто визначають як "добровільне об'єднання". Об'єднання завжди передбачає структурованість, організаційно як основу для існування. Для адвокатури ж більш характерна не організаційно як об'єднаність, перебування в певній організації, а спільність.

Ця спільність є духовно нормативною, в її основі лежить не наявність членського квитка, а духовна спорідненість всіх, хто допомагає іншим відчуттям своєї належності до цієї спільності. Не обов'язково, щоб суспільство або держава мали адвокатуру, включену в ієрархію зв'язків (піраміду), – адвокат входить в регіональну структуру, регіональна – у ще якусь, і, нарешті, загальнодержавна. Навряд чи в такій ієрархії нині потребує українське суспільство. Адвокатура є самобутньою і реально незалежною не тому, структурована вона в державі, чи ні. Її унікальність полягає в тому, що вона є діючою завдяки відсутності сформованих, як піраміда, структур адвокатського стану.

Правовий статус адвокатури в Україні визначено в Законі України "Про адвокатуру" як "добровільне професійне громадське об'єднання" (стаття 1 Закону). Одним з основних принципів адвокатури як спільності є її незалежність – як професії в цілому, так і кожного, хто носить це звання як її представника, і через діяльність якого адвокатура реалізує саму себе.

Висновок: Українське суспільство сприймає адвокатуру як добровільне єство всіх адвокатів. Так воно визначило її в законі ("добровільне об'єднання"), тільки так воно може розраховувати на виконання нею свого призначення.

Література.

1. Алейников Г. И. Роль адвокатуры в формировании украинской государственности // Украинская государственность: становление, опыт, проблемы: Зб. наук. ст. (за матеріалами XII Харк. політол. чтений). – Х., 2001. – С. 47-48.
2. Резник Г. М. Адвокатура и государство // Адвокат. – 2002. – № 4-5. – С. 13-15.
3. Сафулько С. Про поліпшення діяльності КДКА в сучасних умовах // Адвокатура. – 2004. – № 11. – 75-81.
4. Варфоломеева Т. Институт адвокатуры – еще одна веха на пути перестройки правового государства // Адвокат. – 1996. – № 3. – С. 78-86.